

## ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

**Esas Sayısı:1976/25**

**Karar Sayısı:1977/3**

**Karar Günü:27/1/1977**

**Resmi Gazete tarih/sayı:6.9.1977/16049**

İtiraz yoluna başvuran : Danıştay Onuncu Dairesi

İtirazın Konusu: 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa 7.2.1969 günlü, 1101 sayılı kanunla eklenen Ek 1. maddenin 11/7/1971 günlü, 1425 sayılı kanunun 5. maddesiyle değiştirilen son fıkrasında yer alan emekli ve adî malullük aylıklarının emekli aylığı bağlanmasına esas aylıkların yüzde seksenini geçemeyeceğini belirleyen hükmünün Anayasaya aykırılığı savıdır.

I- OLAY : 46 yıl hizmetten sonra emekliye ayrılan ve kendisine yürürlükteki Yasa hükmü uyarınca ve toplam hizmetinden yalnız 40 yıllık bölümüne göre yapılan bir hesaplama ile emekli aylığı bağlanmış bulunan bir memurun hesap dışı tutulan 6 yıllık hizmetinin de değerlendirilmesi gerektiğini ve bunu önleyen hükmün Anayasa'ya aykırılığını da ileri sürerek açtığı davayı görmekte olan Danıştay Onuncu Dairesi, Anayasa'nın 2, 12, 48 ve 61. maddelerine dayanarak, uygulanan ve 5435 sayılı Kanuna 1101 sayılı Kanunla eklenen Ek 1. maddenin 11/7/1971 günlü, 1425 sayılı kanunun 5. maddesiyle değiştirilen son fıkrasında yer alan "ancak, bağlanacak aylıkların toplamı, emekli ve adî malullük aylıklarında, emekli aylığı bağlanmasına esas aylıkların % 80 ini geçemez." Yolundaki kural'ın iptali istemiyle itirazda bulunmuştur.

### III- YASA METİNLERİ:

1- İtiraz konusu yasa kuralları:

"5434 sayılı Yasaya, 7/2/1969 günlü, 1101 sayılı Kanunla eklenen ve itiraz konusu son fıkrası 11/7/1971 günlü, 1425 sayılı Yasanın 5. maddesiyle değiştirilmiş bulunan Ek 1. madde hükmü şöyledir:

Ek madde I- Emekli, adî malûllük veya vazife malûllüğü aylıklarının nisbeti, fiili ve itibarî hizmet sürelerinin toplamı 30 yıl olanlar için emekli keseneğine esas aylığın % 70 i olarak uygulanır.

Fiilî ve itibarî hizmet süreleri toplamı 30 yıldan az olanlara, her tam yıl için % 1 eksiği, fazla olanlara da her tam yıl için % 1 fazlası üzerinden bağlanır.

Fiilî ve itibarî hizmet süreleri toplamındaki ay kesirleri tam ay sayılır. Yıl kesirlerinin her ayı için emekli aylığı bağlanmasına esas tutulan aylık veya ücret tutarının % 1 inin 12 de biri emekli aylığına ayrıca eklenir.

Ancak, bağlanacak aylıkların toplamı, emekli ve adî malûllük aylıklarında, emekli aylığı bağlanmasına esas aylıkların % 80 ini geçemez. Vazife malûlleri bu hükmün dışındadır."

2- Dayanılan Anayasa kuralları:

"İtiraz'da dayanılan, Anayasa'nın 2, 12, 48 ve 61. maddeleri şöyledir:

Madde- 2 Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve Başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, millî demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.

Madde 12- Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiç bir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Madde 48- Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilâtı kurmak ve kurdurmak Devletin ödevlerindendir.

Madde 61- Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, malî gücüne göre, vergi Ödemekle yükümlüdür.

Vergi, resim ve harçlar ve benzeri malî yükümler ancak kanunla konulur.

Kanunun belli ettiği yukarı ve aşağı hadler içinde kalmak ölçü ve esaslara uygun olmak şartıyla, vergi, resim ve harçların muafiyet ve istisnalarıyla nisbet ve hadlerine ilişkin hükümlerde değiştirilme yapmaya, Bakanlar Kurulu yetkili kılınabilir."

#### IV- İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi; Kani Vrana, ihsan Ecemiş, Ahmet Akar, Halit ZARBUN, Ziya Önel, Abdullah Üner, Ahmet Koçak, Şekip Çopuroğlu, Fahrettin Uluç, Muhittin Gürün, Lûtfi Ömerbaş, Hasan Gürsel, Adil Esmer, Nihat O. Akçakayalıoğlu ve Ahmet H. Boyacıoğlu'nun katılmaları ile 6/5/1976 gününde toplanmış; içtüzüğün 15. maddesi uyarınca gerekli ilk incelemeyi yapmış ve dosyanın eksikliği bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliği ile karar vermiştir.

#### V - ESASIN İNCELENMESİ :

İtirazın esasına ilişkin rapor; Danıştay Onuncu Dairesinin Anayasa Mahkemesine başvurulmasına ilişkin 24/3/1976 günlü kararı ve ekleri, iptali istenen yasa kuralı ile itirazın dayandırıldığı Anayasa hükümleri ve bunlarla ve konu ile ilgili öteki belgeler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

İtiraza yol açan olay, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına, kırk ve daha fazla hizmet yılını doldurmuş olan iştirakçisine bağlanacak emekli aylığının emekliliğe esas aylığının % 80 i ile dondurulmuş olmasıdır. Emekli aylığı olarak daha fazlası verilmediği halde bu yıllar için emekli keseneği kesilmesinin sürdürülmesinden de Anayasa'ya aykırılık savının bir gerekçesi olarak söz edilmiştir.

İştirakçilere bağlanan emekli aylığına esas tutulan aylık ile emekli aylığı oranı ve aylık bağlanmasına hak kazandıran hizmet süreleri son yıllarda aşağıdaki evreleri geçirmiştir.

1- 8/6/1949 günlü, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanunu ile, emekli aylığına esas olan aylığın, iştirakçinin kazanılmış hak olarak aldığı görev aylığı olması, emekli keseneğinin de bu aylık üzerinden kesilmesi esası kabul edilmişti.

2- Aynı kanunun 41. maddesinde, ne kadar hizmet yılı için ne oranda emekli aylığı bağlanacağı belli edilmişti. Buna göre, yirmi hizmet yılı için bağlanacak emekli aylığı, keseneğe esas tutulan aylığın % 40 oranından başlamakta ve her hizmet yılı için % 1 artarak 30 yıl hizmet sonunda bağlanacak aylık % 50, elli hizmet yılında bağlanacak aylık ise % 70 oranına çıkmakta, 50 den sonraki hizmet yılları ne olursa olsun % 70 oranı aynı kalmakta idi.

3- 7/2/1969 günlü, 1101 sayılı Kanunla, 30 hizmet yılı için bağlanacak emekli, adi malûllük ve vazife malûllüğü aylıkları, emekli keseneğine esas aylığın % 70 oranına çıkartılmış, 30 dan az her hizmet yılı için % 1 indirilmesi, fazla için de %1 artırılması, ancak bu miktarın hiç bir suretle

emekliliğe esas aylığın % 80'ini, vazife malûllüğü aylıklarında da % 100 ünü geçmemesi kuralı konulmuştur.

4- 8/7/1971 günlü, 1425 sayılı Kanunla yapılan değişiklik sonunda emekli aylığı bağlanmasına esas olan aylık tutarına ilişkin hüküm değiştirilmiş, her derece için görev aylıkları göstergelerinden ayrı yeni göstergeler saptanarak kanuna ekli cetvelde gösterilmiş ve bu cetveldeki rakamların katsayı ile çarpımı sonunda bulunacak miktar, "Emekli aylığı bağlanmasına esas aylık" olarak kabul edilmiştir. Bu suretle emekli aylığının bağlanmasında, keseneğe esas olan görev aylığı yerine, yasa koyucu tarafından itibarî olarak saptanan rakamlar esas tutulmağa başlanmıştır. Buna karşı, emekli keseneğinin, kazanılmış hak aylığı üzerinden kesileceğine ilişkin hükümde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Öte yandan, değişik durumlara göre emekli veya malûllük aylıklarına hak kazanmak için gerekli olan 15 ve 20 yıllık fiilî hizmet süreleri bu kanunun 3. maddesiyle 10 yıla indirilmiştir. Otuz hizmet yılı için bağlanacak emekli aylığı oranı, bu kanunla kabul edilen yeni emekliliğe esas aylık tutarları üzerinden hesaplanmak kaydıyla, yine % 70 olarak saklı tutulmuş fazla her hizmet yılı için % 1 artırılarak 40 fiilî hizmet yılını dolduranlara bağlanacak aylığın % 80 orana kadar yükselmesi, 40'dan fazla hizmet yılı olanlar için de aynı oranın uygulanması esası sürdürülmüştür.

Davacı, Danıştay'da açtığı dava dilekçesinde, 40 ve daha fazla hizmet yılı olanlara bağlanacak emekli aylığının, emekliliğe esas aylık tutarının % 80'ini geçemeyeceğine ilişkin hükmün, 40 yıldan fazla hizmetleri sırasında da aylıklarından emekli keseneği kesildiği halde aylığın bağlanmasında bu fazla yılların hesaba katılmasını önlediğinden, Anayasa'ya aykırı bulunduğunu öne sürmekte; itirazı inceleyen Danıştay Onuncu Dairesi'nde sözü geçen hükmün Anayasa'ya aykırı olduğu sonucuna vararak bu konuda karar verilmek üzere dosyayı Anayasa Mahkemesine göndermiş bulunmaktadır.

Danıştay Onuncu Dairesi, Anayasa'ya aykırılık savını açıklarken fazla yıllar için kesilen keseneklerin karşılıksız kaldıklarından da söz ederek, bu durumun malî yüküm niteliğinde sayılması halinde Anayasa'nın 61. maddesindeki kurallara uygun olarak kanunla düzenlenmesinin zorunlu olduğu, malî yüküm değilse karşılığının iştirakçiye ödenmesi gerektiği görüşlerine de yer vermiş ise de, sonuçta, 40 yıldan fazla hizmetleri sırasında kesenek kesilmesine ilişkin hükümlere karşı herhangi bir istem yöneltilmemiş ve bu hükümlerin iptalini istememiş iptal istemini, sadece 40 ve daha fazla hizmet yılları için bağlanacak emekli aylığının, emekliliğe esas aylığın % 80'ini geçemeyeceğine ilişkin hükme yönelmiş bulunduğu ve 22/4/1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 28. maddesine göre de Anayasa Mahkemesi istem ile bağlı olduğundan, aşağıdaki incelemelerde bu isteme bağlı kalınarak kesenekler açısından Anayasa'ya uygunluk denetimi yapılmayacaktır.

Anayasa'nın 48. maddesinde "herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilâtı kurmak ve kurdurmak, Devletin ödevidir." kuralı yer almaktadır. Görüldüğü gibi madde bu konuda temel ilkeyi koymuş, düzenlenmesini ve ayrıntıların saptanmasını kanuna bırakmıştır.

8/6/1949 günlü, 5434 sayılı Kanunla kurulmuş bulunan T. C. Emekli Sandığı, 9/7/1945 günlü ve 4792 sayılı Kanunla kurulan ve 17/7/1964 günlü, 506 sayılı Kanunun 136. maddesiyle şimdiki adı verilen "Sosyal Sigortalar Kurumu"; 2/9/1971 günlü, 1479 sayılı Kanunla kurulan "Esnaf ve Sanatkârlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu - Bağ-Kur", Anayasa'nın 48. maddesinde öngörülen ve çalışanlardan kimi bölümlerinin sosyal güvenlik haklarını sağlamak amacıyla Devletçe kurulmuş bulunan birer sosyal sigorta kuruluşlarıdır.

Anayasa, Sosyal Sigortalar kuruluşlarının, sigortaya bağlı kişilere ne gibi adlarla, hangi ölçülerde sosyal güvenlik hakkı sağlayacağı konusunda ayrıntılı ilkeler koymadığından yasa

koyucu, sağlanacak sosyal güvenliğin niteliklerini, ölçü ve miktarlarını bu kanunlarla saptamış ve ekonomik ve sosyal koşullarının gereklerine göre de zaman zaman bunlarda değişiklik yapmıştır. Nitekim yukarıda da açıklandığı gibi Emekli Sandığına bağlı çalışanlar kesiminde emekli aylığı bağlanması için en az hizmet süresi önceleri 20 yıl iken sonradan 10 yıla indirilmiş, 30 hizmet yılı için bağlanacak emekli aylığı, önceleri kesenek kesilen aylığın % 50 oranında iken sonradan bu miktar, gösterge esasına göre saptanan emekli aylığı bağlanmasına esas aylığın % 70 oranına çıkartılmış, önceleri 50 yıl ve daha yukarı hizmet için kesenek kesilen aylığın % 70 i oranında aylık bağlanırken sonradan 40 yıl ve daha yukarı hizmet için emekliliğe esas tutulan aylığın % 80 oranında aylık bağlanması esas kabul edilmiştir. Yukarıda sözü edilen öteki Sosyal Sigorta Kurumları da bu konularda, kapsadıkları çalışanların özelliklerine göre değişen esaslar kabul etmişlerdir.

Bu bakımdan bağlanacak aylıkların ve bu aylıkların hesabında tanınacak hizmet yıllarının miktar, uran ve süreleri konusunda yasa koyucunun gözönünde bulunduracağı bir Anayasa ilkesinden söz edilmesi olanaksızdır.

6/6/1972 günlü 1971/44-1972/29 sayılı Anayasa Mahkemesi Kararında da açıklandığı gibi Anayasa'da, memurların emeklilik haklarıyla doğrudan doğruya ilgili olan hükümler, 48. ve 117. maddelerde yer almaktadır.

117. maddede (Memurların nitelikleri, atanmaları ödev ve yetkileri, hakları ve yükümleri, aylık ve ödenekleri ve diğer Özlük işleri kanunla düzenlenir.) 48. maddede ise (Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Bu hakkı sağlamak için Sosyal Sigortalar ve Sosyal Yardım Teşkilatı kurmak ve kurdurmak Devletin ödevlerindendir.) denilmek suretiyle memur haklarından olup onların Sosyal Güvenliğini sağlama yollarından birisini oluşturan "emeklilik" kurumunun, bu ilkelerin amacı doğrultusunda olmak üzere kanunlarla düzenleneceği belirtilmiş bulunmaktadır. Çünkü Anayasa'nın 117. maddesi gereğince "hakları" nın kanunla düzenlenmesi gereken memurların, tüm yurttaşlar gibi Anayasa'nın 48. maddesi kapsamına da girdiklerinden ve bu maddede yer alan sosyal güvenlik hakkına, en az maddede belirtilen nitelik ve koşullarıyla, sahip bulunduklarından kuşku gösterilemez. Tersine düşünce, tüm yurttaşlara tanınan sosyal güvenlik hakkının memur yurttaşlara tanınmaması sonucunu doğurur ki böyle bir düşüncenin, Anayasa'nın genel ilkeleriyle, Özellikle 117. ve 48. maddelerin amaçlarıyla bağdaştırılması olanaksızdır. Bu balamdan 117. madde kapsamına giren memurların sosyal güvenlik hakları düzenlenirken 48. madde gereğince genel nitelikteki sosyal güvenlik kuralları gözönünde bulundurulmakla birlikte kamu görevinin gerekleri de hesaba katılacaktır. Sonuç olarak denilebilir ki 117. madde kapsamına giren memurların hem bu madde, hem de 48. madde gereğince sahip oldukları sosyal güvenlik haklarının, bütün yaşamlarını ve enerjilerini yolunda tükettikleri kamu görevinin önemine uygun ölçülerde güvence sağlayacak nitelikte olmak üzere düzenlenmesi bu iki maddenin ortak ereğini oluşturur.

Şu halde memurların emeklilik sisteminin ve bu sistemin ana Ögesi olan emekli aylığı miktarının, Anayasa'nın genel ilkelerine ve sosyal sigorta gereklerine uygun olarak adaletli ve eşit ölçüler içinde kalmak ve ülkenin sosyal ve ekonomik durumu ve memurların görevlerinin niteliğiyle uyuyan bir sosyal güvenlik hakkı sağlanmak şartıyla kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. Görüldüğü gibi bu düzenlemede yer alacak hükümlerden bir bölümü, açıklanan koşullara uygun olmak kaydı ile yasa koyucunun takdirine dayanacak, öteki bölümünü ise, "sosyal sigorta gerekleri" gibi takdir dışında kalan, matematik ve istatistik bilimlerinin kuralları ve prensipleri oluşturacaktır, örneğin, emekli aylığının miktarı, yasa koyucu, yukarıda belirtilen koşullara uymak kaydı ile uygun göreceği miktarda saptadıktan sonra bu aylığın sosyal sigorta esaslarına uygun biçimde ödenmesinin sağlanabilmesi için "işveren" durumundaki Devletle, "çalışan" memurdan alınması gerekli kesenek ve karşılıkların miktarı, matematik ve istatistik bilimlerinin aylığının bir noktada

durdurularak esasları uyarınca yaptırılacak "aktüer" incelemeleri sonucuna göre belirlenerek gerekli kanun düzenlenmesi buna uygun olarak yapılacaktır.

Şu duruma göre bu konuda önemli olan sorun; belli bir hizmet yılı taban alınarak bağlanan ve onu aşan hizmet yılları ile orantılı olarak yükseltilecek emekli ondan sonraki hizmet yılları ne olursa olsun emekliliğe esas tutulan aylığın belli bir oranı (% 80'i) ile dondurulması değil, bağlanan aylığın miktarının yukarıda açıklanan ilkelere ve koşullara uygun olarak saptanıp saptanmamış olmasıdır. Eğer bu miktar sözü geçen ilkelere ve koşullara uygunsa, bunun saptanmasında hizmet yılları ile orantı kurulup kurulmaması veya belli bir süreden sonraki hizmet yıllarının orantı hesabına alınmaması ve hatta çeşitli sosyal sigorta kurumları arasında bu konuda değişik hükümlerin uygulanmakta olması, Anayasa'ya aykırılık nedeni oluşturmaz. Çünkü bu tür bir düzenleme, yasa koyucunun, memurlara sağlanacağı sosyal güvenlik aylığının en yüksek miktarını belirliyerek hizmet yılları ne olursa olsun, sosyal güvenlik ilkesinin, bu miktarın artırılmasını zorunlu kılmadığını saptamış olması demektir. Ülkenin içinde bulunduğu sosyal ve ekonomik koşulların, memur ve emekli aylıklarının miktarlarının emekli aylıklarının vergi bağışıklıklarının bir arada değerlendirilmesi ve çeşitli sosyal sigorta kurumlarınca bağlanan aylık miktarlarının karşılaştırılması, sözü geçen hükmün Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucunu ortaya koymaktadır.

Bu nedenlerle itirazın reddine karar verilmelidir.

Nihat O. Akçakayalıoğlu davanın değerlendirilmesi biçimine ilişkin görüşe katılmamış, sonuca ise değişik gerekçe ile katılmıştır.

#### VI- SONUÇ :

5434 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu" na 7/2/1969 günlü, 1101 sayılı Kanunla eklenen ve son fıkrası 11/7/1971 günlü 1425 sayılı Kanunla değiştirilen Ek 1. maddesinde yer alan "Ancak bağlanacak aylıkların toplamı, emekli ve adî malûllük aylıklarında, emekli aylığı bağlanmasına esas aylıkların % 80'ini geçemez" yolundaki hükmün Anayasa'ya aykırı olmadığına, itirazın bu nedenle reddine, 27/1/1977 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan  
Kâni Vrana

Başkanvekili  
Şevket Müftügil

Üye  
Ahmet Akar

Üye  
Halit Zarbun

Üye  
Ziya Önel

Üye  
Ahmet Koçak

Üye  
Şekip Çopuroğlu

Üye  
Fahrettin Uluç

Üye  
Muhittin Gürün

Üye  
Lütfi Ömerbaş

Üye  
Hasan Gürsel

Üye  
Ahmet Salih Çebi

Üye  
Adil Esmer

Üye  
Nihat O. Akçakayalıoğlu

Üye  
Ahmet H. Boyacıoğlu

### **KARŞIOY YAZISI**

A) Mahkememiz sayın Çoğunluğu, ele aldığı davayı, olduğundan başka biçimde yorumlamış bulunmaktadır :

Danıştaya başvuran bir emekli, "...sandık gelirlerinin tamamının münhasıran sosyal güvenlik amacına uygun olarak idare ve işletilmesi yâni iştirakçilerin sigorta edilen hakları için kullanılması zorunludur .....Halbuki..... bağlanacak aylıkların toplamı emekli aylığı bağlanmasına esas aylıkların yüzde seksenini geçemez ..... hükmü ..... iştirakçilerin görevde kaldıkları takdirde 40 fiilî hizmet yılından sonra ödedikleri emeklilik kesenekleri ile karşılıklarının sosyal güvenlik hakları dışında devlet tarafından tek taraflı olarak başka bir amaçla kullanılması sonucunu doğurduğundan Anayasanın 2. ve 48. maddelerine aykırıdır ..... aslında iştirakçilerin hakkı olan ve hatta bir bölümü bizzat bunlardan toplanan paraların devletin genel giderleri için sarfedilmesi bunlara bir vergi niteliği vermektedir ..... böylece, iştirakçiler devletin giderlerine öteki yurttaşlardan ayrı olarak ve fazladan bir vergi ile katılmaya zorlanmış olmaktadır... bu itibarla iptali istenen hû kûm, Anayasasının 61. maddesine de aykırı düşmektedir ..... Emeklilik keseneği ve karşılıkları ödendiği halde..." gibi sözleri ile Emekli sandığına ödediği prim ve keseneklerin mutlaka değerlendirilerek emekli aylığına yansıtılması savında bulunmuştur.

Kişinin açtığı bu davada ileri sürdüğü Anayasa'ya aykırılık iddiasını benimseyen Danıştay'ın ise :

"...bağlanan emekli aylığı Devletin vatandaşa bir lütfü olmayıp, vatandaşın çalışma hayatı boyunca ödediği kesenek ve primler karşılığıdır... 40 yıldan sonraki çalışmalar için alınan emeklilik kesenek ve karşılıkları iştirakçinin emeklilik veya adî malûllük aylığında bir artma meydana getirmeksizin Emekli Sandığına gelir kaydedilmektedir... 40 yıldan sonraki hizmetler için alınan kesenek ve karşılıklar bir malî yüküm ise bunun kanunla düzenlenmesi ve Emekli Sandığına değil, bunu almaya yetkili makamlarca alınması, bu bir malî yüküm değilse, karşılığının iştirakçiye ödenmesi gerekir..."

...yolunda vurgulayarak yaptığı açıklamalardan belirgin biçimde ortaya konan istek, Emekli Sandığına yapılan ödentilerin mutlaka, emekli aylığına yansıtılması dileğidir. Eğer 40 yıllık bir hizmetten sonra sürdürülen çalışma boyu Emekli Sandığına kesintiler yapılmamış ve yapılan kesintiler emekli aylığına yansıtılmış olsa idi bu dava düşünülmez ve oluşturulmazdı. Gerçekten, yakınmanın nedeni, 40 yıldan fazla hizmete zorlanmış olmak değil, kesintiyi sürdürmektir. Çünkü, 40 yıldan sonraki hizmet, kişinin kendi isteğine bağlıdır fakat, emekli keseneğini ödemek, isteğine bağlı değildir.

Sayın çoğunluğumuz ise, dava nedenini olandan başka biçimde ele almış bulunmaktadır. Değerlendiriliş biçimine, karşıyım.



B) Dava değerlendirilmesinde sayın çoğunluktan ayrılışım, sonuca da değişik yoldan varmama neden olmuştur; Sandık'a yapılan Ödemelerin mutlaka, emekli aylığına yansıtılması savı, şu nedenlerle tutarsızdır:

T.C. Emekli Sandığı iştirakçilerin, gerek çalışırken gerek çalışma hayatından çekilmelerinde, kendileri ile, yasaca belirlenmiş yakınlarının ve ölümlerinden sonra da yine yasaca tanımlanan dul ve yetimlerinin sosyal güvencelerinin sağlanması amacıyla, Maliye Bakanlığına bağlı olarak oluşturulmuştur.

5434 sayılı Kanunun tümünün incelenmesinden "iştirakçi"leri ve onların bağlı oldukları kurumlarının aylık ödentileriyle varlık kazanmakla birlikte, yüklendiği hizmet ve yardımda, sözü edilen Kurumun Devlet güvencesi altında tutulduğu açıkça anlaşılmaktadır. Ancak Sandığın yüklenimleri için "iştirakçi" lerine vereceği güvencede Devletin "ekonomik gelişme ve malî kaynaklarının yeterliği ölçüsünde" bir durum alması doğal ve Anayasa'nın 53. maddesi hükmü gereğidir. Konuya bu açıdan eğilmek zorunludur.

Sandık, "iştirakçisine, yalnız emekli aylığı bağlayan bir kurum değildir. Ona, sağlıklı yaşam gereksinmelerini olabildiğince vermeye çalışmak başlıca ödevlerindendir. Kendilerinin hekimlere baktırmaları ve klinik ve laboratuvar muayenelerinin yapılması, gerektiğinde sağlık kurumlarına yatırılmaları, bakımları süresince ilâç ve iyileştirme araçlarının sağlanması, sandıkça yüklenilmiş, saksaklanması düşünölmeyecek hizmetlerdendir.

Öteki önemli öge Sandığın bu destek ve hizmetlerinin, yalnızca "iştirakçi" lerine değil, bakmakla yükümlü oldukları aile bireylerine de yönelik bulunuşu ve "iştirakçi" nin ölümünden sonra da bu hizmetlerin "dul ve yetim" leri için sürdürölmesidir,

Bu açıklamalar, Sandık'ın, ulaşacağı sınır önceden, kestirilemeyen parasal yüküm altına girdiğini göstermektedir. Sandığa yapılan ödemeleri her durumda "iştirakçi" nin emekli aylığına yansıtma düşüncesi ise, ona ve yakınlarına yapılacak yardımı, iştirakçinin ödemeleri ile sınırlandırma sonucuna varacaktır. Böyle bir sonuç ise, "İştirakçi" bakımından "sosyal güvenlik" ve Öteki iştirakçiler açısından da "sosyal dayanışma" ilkelerine ters düşer.

Gerçekten, "iştirakçi" ye sağlanacak "sosyal güvenlik" in "sosyal dayanışma" dan ayrı düşünölüp ayrı tutulması olanaksızdır. Anayasanın ikinci maddesiyle öngördüğü demokratik, lâik, millî ve insan haklarına dayalı bir Devlet'te bireyler, yalnız kendi çıkarlarının belirlediği yerlerde ve yalnız kendi çıkarları ölçüsünde yer alan kişiler değillerdir. Herkesin sahip olduğı sosyal güvenlik hakkını sağlamak için Devlet'e sosyal Sigortalar ve sosyal yardım teşkilâtı kurdurmak Ödevinin de Anayasanın 48. maddesi ile verilmiş olmasının bir anlamı budur.

Baştanberi yapılan açıklamalar, belirli bir süreden sonra, emekli aylığına yansıtılmaksızın, Sandık için ödeme yaptırılmasının "zor alım" yahut "vergi" ile bir tutulmasının yanlışlık ve dayanaksızlığını da göstermektedir. Bunlara şu kanıtlar da eklenebilir.

İtiraza neden olan ödemeler, belli kurumlardan alınan aylık ve ücretlerin bir bölümüdür. Aylık ve ücretler alınırken, bu kesintilerin yapılacağı sandık "iştirakçi" si tarafından önceden bilinmekte ve kırkınıcı yıldan sonraki hizmet, bu bilgiye dayanan "kabul" iradesiyle sürdürölmemektedir.

Öteki kurumların sağladığı olanağın, eşitlik ilkesi açısından karşılaştırılabilmesi için, Devletin onlara Emekli Sandığına yapmadığı yardım ve katkıda bulunması gerekir. Böyle bir durum ise, saptanmış değildir.

Anayasaya aykırılık savı, bence bu nedenlerle yersizdir.

**Esas Sayısı:1976/25**

**Karar Sayısı:1977/3**

SONUÇ : Sayın çoğunluk'tan ayrılışını gerekçesi budur.

Üye

Nihat O.  
Akçakayahoğlu